

Anvendelse af soveseler i dagtilbud

Ingen sele kan anses for at være helt sikker. Sundhedsstyrelsen anbefaler på den baggrund, at børn, der sover udenfor i krybbe eller barnevogn (egen eller institutionens) i sele såvel som uden sele skal tilses regelmæssigt under søvn.

Det er kommunens ansvar at udarbejde retningslinjer for dette tilsyn i dagtilbud.

Ved udarbejdelse af retningslinjer bør følgende iagttages:

- Hvis et barn sover i sele, skal soveselen passe til formålet, opfylde gældende kvalitetskrav, efterses for eventuelle mangler. Brugsanvisningen skal følges hver gang, soveselen anvendes.
- Vågne børn i sele bør ikke være alene.
- Der findes mange typer af seler til mange forskellige formål, fx gåseler, bæreseler, soveseler, barnevognsseler osv. Lad kun barnet sove i en sovesele.
- Soveselen skal opfylde den europæiske sikkerhedsstandard EN 13210:2004 og være godkendt af Varefakta og mærket VAREFAKTA.
- Vælg en sovesele med skridtstrop/skridtgjord, der passer til barnets alder og størrelse. Selen skal sidde tæt ind til kroppen uden at stramme, så barnet ikke kan arbejde sig fri af den, og den skal være nem at justere – både til større og til mindre størrelse.
- Soveselen skal være fastspændt med remme i bunden af barnevognen/krybben, og remmene skal være strammet helt til, så barnet ikke kan løfte sig fra madrassen.
- Soveselen skal installeres og benyttes i overensstemmelse med brugsanvisningen hver gang, den bruges.
- Soveselen skal efterses for slitage, mørt stof, løse syninger og ødelagte spænder hver eneste gang, barnet fastspændes.
- Vælg en sovesele, der kan vaskes ved mindst 60°C.
- Beslag, knapper og spænder bør være nikkelfrie.

BAGGRUND

Uheld og ulykker ved fastspænding

Frygt for ulykker med fald fra barnevogn eller krybbe mod jorden er en væsentlig del af begrundelsen for at spænde børn fast i en sovesele, når de skal sove udenfor i krybbe og barnevogne. Der ses imidlertid fortsat alvorlige ulykker med dødsfald, selvom barnet er spændt fast i en sovesele, senest i 2018.

En gennemgang af de senere års indberetninger til ulykkesregistret viser, at det er vanskeligt at vurdere, om risikoen ved korrekt brug af godkendte soveseler (seleskader, kvælningsulykker) er større end risikoen ved ikke at bruge soveseler (faldulykker, klemningsulykker og kvælningsulykker). Det skal nævnes, at man i Ulykkesregistret ikke kan se, om de soveseler, der er brugt i de konkrete tilfælde, har været godkendt af Dansk Varefakta Nævn, og/eller om soveselerne har været benyttet korrekt.

Årsagerne til ulykkerne kan være fejl og mangler ved soveselen eller ved barnevognen. Det kan også dreje sig om mangelfuld vedligeholdelse af soveselen, ligesom der formentlig kan være mangelfuld overholdelse af brugsanvisning og vejledning til den konkrete sele.

Ingen sovesele kan anses for at være fuldstændig sikker. Børn bryder sig som regel ikke om at blive spændt fast i en sovesele. Vågne, motorisk aktive og urolige børn kan komme livstruende til skade ved at vikle sig ind i selen og i deres kamp for at blive fri for den, kan de vikle sig ind i selen med risiko for, at de får selemærker eller sår, eller i værste fald bliver kvalt. Det sker især, hvis den ikke sidder korrekt eller ikke passer barnet, og barnet fx forsøger at komme ud af vognen eller krybben ved at læne sig ud over kanten. Har barnet mulighed for at rejse sig op, kan det vælte barnevognen eller krybben.

Ikke i alle tilfælde kan årsagen til uheldet eller ulykken findes.

Dødsulykker

I databasen over ulykkesdødsfald hos børn 0-14 år på Statens Institut for Folkesundhed optræder dødsulykker, hvor barnet har været fastspændt i sele, hvilket er baggrunden for, at Sundhedsstyrelsen peger på, at der er en risiko forbundet med brug af sele.

Næsten hvert år sker der dødsulykker i relation til børns søvn i lift, krybbe, barnevogn, klapvogn og kombivogn. Dødsfaldene skyldes kvælning i opkast eller som følge af kvælning i dyner eller i andre dele af barnevogn/klapvogn, som følge af hængningsulykker, eller ved ydre spærring af luftvejene.

Børn, der sover udenfor i dagtilbuddet, skal derfor overvåges, uanset om de har sele på eller ej. Det er kommunens ansvar at tilrettelægge overvågning af og tilsynet med børn, der sover udenfor, mens de opholder sig i et dagtilbud.

Overvågning under søvn

Overvågning af og tilsyn med små børn, der sover i dagtilbuddet, er helt fundamentalt, uanset om de sover i sele eller ej. Små børn ikke kan beskytte sig selv, og derfor er overladt til de voksnes omsorg og opsyn.

Børn, der **ikke** er spændt fast, når de lægges til at sove, kan overraskende hurtigt kravle ud over kanten på lifte, krybbe, barnevogne, klapvogne og kombivogne. Dermed opstår der, som beskrevet ovenfor, risiko for, at de falder ud, eller at de kommer i klemme med arme, ben - eller med hovedet med fare for kvælning.

Børn, der er overladt til sig selv, er desuden sårbare over for insekter, fugle, andre dyr og vejrforhold. Spørgsmålet om overvågning og tilsyn er således ikke alene et spørgsmål om, hvor sikkert det er at sove i eller uden en sele.

I det nu nedlagte Ulykkesregister var registreret en række forskellige ulykker i forbindelse med fald fra barnevogne, hvor sele formentlig **ikke** har været benyttet.

Tilrettelæggelse af overvågning

Overvågningen må tilrettelægges efter omstændighederne, herunder kendskabet til barnet. Blæst, lav udetemperatur, mistanke om begyndende sygdom, påfaldende passivitet, uro, hyperaktivitet eller hvis barnet opfører sig anderledes, end det plejer kan begrunde, at barnet tilses ofte.

Publikationer

Små børns sikkerhed. Sundhedsstyrelsen og Komiteen for Sundhedsoplysning, 2016.

Børns sikkerhed. Sikkerhedsstyrelsen, 2017

Små børns udeophold i kulden. Sundhedsstyrelsen, 2012 (www.sst.dk).

Ulykker i Danmark 1990-2009. Statens Institut for Folkesundhed, 2012.

Hjemmesider mv.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen www.kfst.dk

Dansk Varefakta Nævn www.varefakta.dk

Center for Ulykkesforebyggelse www.si-folkesundhed.dk/cuf

Forbrugerportalen www.forbrug.dk

Tænk www.taenk.dk

Dansk Standard www.ds.dk

Sikkerhedsstyrelsen www.sik.dk

Dato 27. juni 2013